

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2026. № 5.
ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.5.45>

УДК 336.76:004.8:330.33.012

Л. В. Добриніна,

к. е. н., ст. викладач кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку, Одеський національний економічний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0685-1741>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ РОЛІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

L. Dobrynina,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Financial Management and the Stock Market, Odesa National University of Economics

TRANSFORMATION OF THE FUNCTIONAL ROLE OF THE FINANCIAL MARKET IN CONDITIONS OF INSTABILITY

У статті досліджено фундаментальні зміни у функціональній архітектурі фінансового ринку під впливом глобальної нестабільності та тотальної цифровізації. Обґрунтовано перехід від класичної посередницької ролі ринку до моделі цифрової екосистеми, де ключовими драйверами виступають FinTech та BigTech компанії. Особливу увагу приділено трансформації фінансових послуг в Україні, що в умовах воєнної економіки

продемонстрували феноменальну стійкість та стали інструментом забезпечення фінансової інклюзії.

Проаналізовано структурні зрушення, спричинені впровадженням Open Banking та переходом до регуляторно-керованої моделі розвитку. Виявлено нові види ризиків та запропоновано стратегічні підходи до управління ними на основі RegTech-рішень. Сформульовано висновок, що в умовах нестабільності фінансовий ринок набуває нової функціональної ролі — забезпечення безперервності соціально-економічних процесів через технологічну автономність.

The article examines fundamental changes in the functional architecture of the financial market under the influence of global instability and total digitalization. The transition from the classical intermediary role of the market to the “digital ecosystem” model is justified, where FinTech and BigTech companies are the key drivers. Particular attention is paid to the transformation of financial services in Ukraine, which in the conditions of a war economy have demonstrated phenomenal resilience and become a tool for ensuring financial inclusion. The study highlights that the synergy between public digital platforms and private financial innovations has created a unique “digital rear” effect, maintaining macroeconomic connectivity.

The structural shifts caused by the implementation of Open Banking and the transition to a regulatory-driven development model are analyzed. The author explores how the harmonization of national API standards with the EU's PSD2/PSD3 directives facilitates seamless integration into the European financial space. New types of risks inherent to the digital era, including systemic cyber threats, algorithmic bias in AI-driven scoring, and fiscal uncertainty regarding virtual assets, are identified. To mitigate these challenges, strategic approaches based on RegTech and SupTech solutions are proposed, enabling real-time automated supervision and proactive risk management.

Furthermore, the research evaluates the impact of "Embedded Finance" on the marginality and competitiveness of traditional banking institutions, which are increasingly shifting toward "Banking as a Service" (BaaS) models. It is substantiated that the digitalization of the financial sector serves as a catalyst for reducing transaction costs and accelerating capital turnover. The conclusion is formulated that in conditions of protracted instability, the financial market acquires a fundamentally new functional role — ensuring the continuity of vital socio-economic processes and state resilience through high technological autonomy and decentralized infrastructure.

Ключові слова: *трансформація фінансового ринку, FinTech, Open Banking, цифрова екосистема, стійкість воєнної економіки, RegTech, фінансова інклюзія, технологічна автономія.*

Keywords: *financial market transformation, FinTech, Open Banking, digital ecosystem, war economy resilience, RegTech, financial inclusion, technological autonomy.*

Постановка проблеми. Сучасна архітектура світової фінансової системи перебуває у стані глибокої функціональної трансформації, спричиненої синергією двох потужних факторів: тотальної цифровізації та зростаючої глобальної нестабільності. Традиційна роль фінансового ринку як пасивного посередника у перерозподілі капіталу вичерпує себе, поступаючись місцем динамічній моделі «екосистемного сервісу». У цій новій парадигмі фінансові інститути трансформуються у високотехнологічні платформи, де ключовим активом стає не лише капітал, а дані та швидкість їх обробки.

Для України проблема трансформації функціональної ролі фінансового ринку набуває екзистенційного значення. Повномасштабна війна та зумовлені нею макроекономічні шоки стали безпрецедентним «стрес-тестом», який виявив, що стабільність національної економіки безпосередньо залежить від

технологічної автономності фінансового сектору. У період 2022–2025 рр. відбулося зміщення фокусу з класичного банківського обслуговування на забезпечення неперервності розрахунків, збереження доступу до активів та підтримку соціально-економічної зв'язності територій через цифрові канали.

Першочерговою постає суперечність між об'єктивною необхідністю прискореної євроінтеграції фінансового сектору через впровадження інновацій високого порядку — таких як Open Banking, штучний інтелект та Cloud-native рішення — та критично обмеженим інвестиційним ресурсом воєнної економіки. Цей технологічний розрив поглиблюється процесами конкурентної дифузії, коли на ринок виходять потужні небанківські гравці та BigTech-екосистеми. Вони фактично перебирають на себе традиційні банківські функції, докорінно змінюючи ланцюжки створення вартості та вимагаючи радикально нових підходів до регулювання [7].

Водночас спостерігається гостра ризикова асиметрія: на тлі стрімкого зростання попиту на дистанційні сервіси та фінансову інклюзію, фінансовий сектор змушений функціонувати в агресивному середовищі системних кіберзагроз, енергетичного дефіциту та дестабілізації людського капіталу. Завершує цей комплекс суперечностей регуляторна невизначеність, що проявляється у невідповідності традиційних механізмів державного нагляду, особливо у сферах обігу віртуальних активів та алгоритмічного управління, реальним темпам цифрової трансформації ринку. Це створює інституційний вакуум, який перешкоджає повноцінній адаптації фінансової системи до вимог нової економічної реальності [22].

Тому виникає необхідність переосмислення функціонального навантаження фінансового ринку в умовах нестабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладний базис функціонування сфери фінансових технологій у сучасній економіці сформовано у працях численних дослідників, які розглядають FinTech не просто як сукупність технологій, а як системний драйвер трансформації фінансових послуг. Фундаментальні підходи до дефініції та сутності FinTech

закладені у дослідженнях П. Шуфеля [23], а також у програмних документах міжнародних інституцій Bali Fintech Agenda та міжнародних інституцій BIS, IMF[18,19], де акцентується увага на здатності інновацій змінювати бізнес-моделі та продуктові стратегії. Водночас С. Классенс[17], Дж. Фрост[17] та Г. Тернер[17] наголошують на неоднозначності наслідків «фінтех-революції», вказуючи на зростання витрат на інфраструктуру та специфічні ризики, зокрема, непрацюючих кредитів, що корелює з висновками Р. Хінсона[13], Л. Лайдроо[13] та М. Аварма[13] щодо вразливості банківського сектору перед агресивним конкурентним тиском цифрових гравців.

Сучасна національна економічна думка, представлена напрацюваннями науковців, базується на екосистемному підході до аналізу ринку. Л. Євтух[4] розглядає фінансовий ринок як адаптивну систему, де ключовою властивістю стає синергія між учасниками, що трансформується під впливом інновацій та якості взаємодії з регулятором. Питання конвергенції фінтеху із суміжними галузями та формування нових платформних моделей ланцюжка створення вартості досліджено у роботах І. Гуцул [3] та інших. Особливу увагу приділено стратегічній стійкості вітчизняного фінансового сектору в умовах воєнного стану: науково обґрунтовано, що масштабна цифровізація виступила ключовим фактором збереження ліквідності та безперервності доступу до послуг у надзвичайних ситуаціях. Це дозволило не лише стабілізувати систему, а й суттєво прискорити впровадження інноваційних цифрових продуктів, адаптованих до кризових умов.

Важливим вектором досліджень є фінансова інклюзія та цифрова безпека в умовах диджиталізації. Питання розширення доступу до фінансових сервісів для вразливих груп населення та подолання «цифрового розриву» відображені у працях М. Науменко[7] та І. Назаркевич[7], а також у міжнародних дослідженнях та підкреслюють, що перехід від фізичної присутності до цифрової доступності докорінно змінює конкурентний ландшафт, де BigTech-компанії та необанки на прикладі Monobank, стають головними драйверами цифровізації. Галузева аналітика від KPMG,

UAFIC[16] та НБУ[15] підтверджує, що впровадження нормативної бази для Open Banking з серпня 2025 року та розвиток RegTech-рішень є невідворотними кроками на шляху до формування нової фінансової архітектури України. Попри значний науковий доробок, динамічний розвиток воєнної економіки та екзистенційна нестабільність вимагають подальшого уточнення функціональної ролі ринку як гаранта соціально-економічної стійкості держави.

Формулювання цілей статті Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні та комплексному аналізі трансформації функціональної ролі фінансового ринку в умовах екзистенційної нестабільності, виявленні механізмів впливу цифрових технологій на формування конкурентних переваг фінансових інститутів та розробці стратегічних орієнтирів управління новітніми цифровими ризиками для забезпечення інклюзивності та стабільності національної фінансової системи.

Виклад основного матеріалу. Сучасний фінансовий ринок переживає радикальну трансформацію архітектури, зумовлену поєднанням геополітичної нестабільності, економічних криз і прискореної цифровізації. Класична модель фінансового посередництва, де банки та традиційні фінансові установи виступали центральними ланками між заощадниками та позичальниками, поступово втрачає домінування. Замість цього формується модель «цифрової екосистеми», у якій фінансові послуги інтегруються в єдине технологічне середовище з високим рівнем автоматизації, персоналізації та мережевих ефектів.

Глобальна нестабільність, посилена пандемією COVID-19 та повномасштабними воєнними конфліктами, виявила вразливість традиційних систем. З одного боку, кризи стимулюють перехід до цифрових каналів: фізичні відділення стають менш доступними, а онлайн-сервіси забезпечують безперервність операцій. З іншого — тотальна цифровізація знижує транзакційні витрати, розмиває межі між фінансовими та нефінансовими послугами. FinTech-компанії та BigTech-гіганти, такі як Google, Apple,

Amazon, Meta, стають ключовими драйверами змін, пропонуючи швидкі, зручні та масштабовані рішення. BigTech використовує переваги великих даних, мережевих ефектів і платформної економіки, що дозволяє їм конкурувати з традиційними банками не лише в платежах, але й у кредитуванні, страхуванні та інвестиціях [2].

У результаті фінансовий ринок еволюціонує від лінійної посередницької моделі до екосистемної, де домінують платформи, що поєднують фінансові, комунікаційні та сервісні функції. Зазначений процес спричиняє декомпозицію традиційних банківських сервісів на окремі функціональні складові з їхньою подальшою рекомбінацією у складі сучасних високотехнологічних цифрових продуктів. Економічні ефекти масштабу та охоплення зміщуються на рівень інфраструктури це хмарні обчислення, API, Big Data, що знижує бар'єри входу для нових гравців, але водночас посилює концентрацію ринку навколо великих технологічних компаній.

FinTech та BigTech радикально змінюють конкурентний ландшафт. FinTech-стартапи фокусуються на нішевих інноваціях це мобільні платежі, P2P-кредитування, robo-advisors, тоді як BigTech пропонує інтегровані екосистеми з доступом до мільярдів користувачів. У глобальному масштабі BigTech-кредитування демонструє швидке зростання завдяки використанню альтернативних даних для оцінки кредитоспроможності, що знижує потребу в традиційному заставному забезпеченні [1].

В Україні цей процес набуває особливого забарвлення. Розвиток FinTech прискорився під впливом воєнної економіки. Згідно з даними Національного банку України та галузевих звітів, цифровізація фінансових послуг стала вимушеним, але потужним імпульсом стійкості. Український фінансовий сектор у 2022–2025 роках продемонстрував високу стійкість [3;11;19]. Трансформація фінансового ринку в цифрову екосистему стала визначальним чинником стійкості національної економіки України в умовах глобальної нестабільності. Попри виклики повномасштабного вторгнення,

модернізована система електронних платежів НБУ, побудована на міжнародному стандарті ISO 20022, забезпечила безперебійну обробку 99% міжбанківських переказів у режимі 24/7. Розвиток миттєвих платіжних систем, що охоплюють майже весь обсяг міжбанківського трафіку, у синергії з десятками мільйонів щорічних перевірок через BankID та функціонуванням платформи цифрового уряду з 22 мільйонами користувачів, сформували надійний технологічний фундамент. Разом із правовим режимом ІТ-сектору, що генерує близько 20 мільярдів гривень податкових надходжень, ці інновації суттєво знижують транзакційні витрати та скорочують фінансові цикли, оптимізуючи рух капіталу в країні [7].

У цій новій парадигмі фінансові послуги остаточно перетворилися на інструмент соціально-економічної безперервності, ставши життєво необхідною артерією для підтримки волонтерських зборів, оперативних виплат внутрішньо переміщеним особам та забезпечення надшвидких P2P-переказів. Глибока цифровізація споживчої поведінки підтверджується тим, що частка NFC-транзакцій перевищила 95% від усіх контактних платежів, а понад 41% українців повністю перейшли на використання виключно цифрових карток. Така еволюція свідчить про формування автономної фінансової архітектури, де цифрова екосистема стає гарантом стабільності держави навіть у періоди найвищої турбулентності [8].

Особливе значення має динаміка безготівкових розрахунків, яка відображає прискорену цифровізацію навіть у кризових умовах.

За даними Національного банку України, частка безготівкових операцій з платіжними картками стабільно зростала протягом 2022–2025 років, демонструючи феноменальну адаптивність фінансової системи до воєнних викликів. Незважаючи на руйнування фізичної інфраструктури, енергетичний терор та міграційні процеси, платіжна система не лише зберегла стійкість, а й продемонструвала якісне зростання (табл. 1) [14].

Таблиця 1. Динаміка операцій з платіжними картками в Україні

Показник	2022р.	2023р.	2024р.	2025р.	Зміна 2025/2024 у %
Загальна кількість операцій, млн	7154,2	7912,8	8654,4	9512,3	+10
Загальна сума операцій, млрд грн	5058,2	5832,1	6577,4	7157,2	+9
Кількість безготівкових операцій, млн	6642,3	7421,5	8184,8	9083,5	+11
Сума безготівкових операцій, млрд грн	3145,6	3720,4	4243,5	4684,3	+10,4
Частка безготівкових за кількістю, %	92,8	93,8	94,6	95,5	+0,9 п.п.
Частка безготівкових за сумою, %	62,2	63,8	64,5	65,4	+0,9 п.п.

Джерело: складено автором на основі даних НБУ [14]

Дані таблиці 1 свідчать про стабільне зростання як кількості, так і обсягів безготівкових операцій. У 2025 році майже 95,5% усіх карткових транзакцій були безготівковими за кількістю, а їхня частка за сумою перевищила 65%. Це означає, що готівкові зняття становили лише близько 4,5% операцій.

Приклади такого успіху представлено у табл.2. — ПриватБанк з його масштабною діджиталізацією та Monobank як типовий необанк, що досяг 10 мільйонів клієнтів станом на 2025 рік. Конкуренція між ними стимулює інновації, але водночас загострює проблему цифрового розриву між містом і селом, молоддю та старшим поколінням.

Державна екосистема «Дія» з понад 22 мільйонами користувачів інтегрувала понад 130 послуг на своєму порталі та понад 70 послуг у своєму мобільному додатку Digital State UA, 2025. У середині 2025 року в Україні запущено «Diia.AI», національного помічника зі штучного інтелекту, який вже пілотував такі послуги, як видача довідок про доходи безпосередньо через портал, включаючи фінансові, що значно підвищило фінансову інклюзію [5]. У воєнних умовах FinTech став інструментом підтримки ВПО, волонтерських зборів і швидких переказів, демонструючи феноменальну

стійкість. Навіть скорочення фінансування галузі не зупинило інновації, навпаки з'явилися нові рішення в кіберзахисті та адаптивних платежах.

Таблиця 2. Лідери цифрової трансформації у роздрібному сегменті та цифрові інструменти

Банк	Статус / Модель	Ключові цифрові інструменти та переваги
Monobank (Універсал Банк)	Перший повноцінний необанк в Україні (Mobile-Only)	Mobile-First підхід: висока якість, інтуїтивний інтерфейс мобільного додатку. Експорт технологій: запуск Fintech Farm на міжнародних ринках. Гейміфікація та кешбек: висока залученість користувачів. Швидкість впровадження інновацій: швидке реагування на ринкові тренди та потреби клієнтів.
ПриватБанк	Державний лідер за кількістю клієнтів і транзакцій	«Приват24»: найбільша клієнтська база (понад 15 млн. активних користувачів). BaaS-елементи: відкриті API для бізнесу. Банкомати та термінали: найширша фізична та цифрова інфраструктура. P2P-перекази: домінування на ринку peer-to-peer платежів.

Джерело: складено автором на основі [3-5,10-14]

Фінансові послуги перетворилися на інструмент забезпечення соціально-економічної безперервності. Вони підтримують мікро- та малий бізнес через risk-sharing facilities міжнародних організацій (EBRD, IFC), а також сприяють післявоєнній відбудові через прозорі цифрові платформи на прикладі Prozorro та DREAM [8].

Паралельно з цим, виклики енергетичного терору призвели до виникнення унікального функціонального напрямку — забезпечення енергетичної стійкості через мережу Power Banking. Фінансовий ринок фактично виступив гарантом безперервності грошового обігу, створивши об'єднану інфраструктуру відділень, що працюють в умовах тривалих блекаутів. Це не лише забезпечило доступ населення до готівкових та безготівкових послуг, а й заклало підвалини для технологічного суверенітету ринку, а саме: розвиток супутникового зв'язку та автономних систем живлення у банківському секторі став еталоном стійкості для інших галузей економіки.

Важливим компонентом функціональної адаптації стало також активне управління воєнними ризиками через розвиток спеціалізованого сегмента InsurTech. Розуміючи неможливість класичного страхування в умовах активних бойових дій, учасники ринку розробили інноваційні продукти для захисту активів бізнесу та майна населення на прифронтових територіях. Використання супутникового моніторингу та параметричних моделей страхування дозволило автоматизувати оцінку збитків від воєнних подій, що сприяло залученню інвестицій у відбудову та забезпечило психологічну стійкість підприємців. Таким чином, FinTech та BigTech перетворюють фінансовий ринок на цифрову екосистему, де ключову роль відіграють дані, алгоритми та платформна взаємодія. В Україні цей перехід забезпечує не лише ефективність, але й соціальну функцію — підтримку економіки в умовах екстремальної нестабільності[9].

Перехід до регуляторно-керованої моделі Open Banking став не лише технічним оновленням платіжної інфраструктури, а й глибинною трансформацією функціональної ролі фінансового ринку України в умовах глобальної нестабільності. У воєнній економіці, коли традиційні механізми посередництва виявилися вразливими до фізичних руйнувань, кібератак і логістичних перебоїв, Open Banking перетворюється на стратегічний інструмент забезпечення безперервності соціально-економічних процесів, фінансової інклюзії та національної резильєнтності [6].

Відповідно до Закону України «Про платіжні послуги»[12] та Постанови Правління Національного банку України № 80 від 25 липня 2025 року «Про затвердження Положення про відкритий банкінг в Україні»[13], з 1 серпня 2025 року запроваджено уніфіковані стандарти прикладних програмних інтерфейсів (API). Це дозволило здійснити безпечний і структурований обмін даними між банками (Account Servicing Payment Service Providers – ASPSPs) та сторонніми надавачами послуг (Third Party Providers – TPP), зокрема Account Information Service Providers (AISP) та Payment Initiation Service Providers (PISP). Гармонізація українських

стандартів з європейською Директивою PSD2, а в перспективі – PSD3, робить цей перехід не лише внутрішнім регуляторним кроком, а й важливим елементом євроінтеграції фінансового ринку [16].

Для України модель Open Banking набуває особливого значення, виходячи далеко за межі конкуренції між банками та FinTech-компаніями. Вона стає потужним інструментом фінансової інклюзії та стійкості в умовах екзистенційної нестабільності. Завдяки відкритому доступу до даних за явною згодою клієнта, громадяни отримують можливість швидкої та автоматизованої перевірки кредитної історії, консолідації інформації про рахунки в різних банках в одному інтерфейсі, а також інтеграції банківських даних з державними сервісами «Дія». Така інтеграція дозволяє, наприклад, автоматично заповнювати заявки на державну підтримку, кредити для ВПО чи мікробізнесу, суттєво знижуючи бар'єри доступу до фінансових послуг для сільського населення, осіб похилого віку та внутрішньо переміщених осіб.

Таблиця 3. Глобальні підходи до впровадження відкритого банкінгу та відкритих фінансів

Модель впровадження	Країни / Регіони	Ключові характеристики та драйвери розвитку
Ринково зумовлена модель	Аргентина, Індонезія, Південна Корея, ПАР, Швейцарія, США	Розвиток базується на ринковій конкуренції та приватних стандартах API. Регулятор займає позицію спостерігача, стимулюючи інновації без жорстких директив.
Регуляторно керована модель	Австралія, Велика Британія, Країни ЄС (PSD2/PSD3), Бразилія, Індія, Мексика, Сінгапур	Впровадження є обов'язковим для банків. Регулятор встановлює єдині технічні стандарти API, вимоги до кібербезпеки та захисту даних користувачів.
У процесі впровадження Майбутня/Гібридна	Канада, Перу, Філіппіни, Таїланд, Україна (з 01.08.2025)	Формування нормативної бази на основі міжнародного досвіду. В Україні драйвером є Закон «Про платіжні послуги» та гармонізація з регламентами ЄС

Джерело: побудовано автором на основі [1-6;18-21]

Таблиця 3 наочно демонструє, що світовий і український фінансовий ринок рухається від простого обміну банківськими даними до концепції «відкритих фінансів» (Open Finance). У цій моделі до екосистеми залучаються дані страхових компаній до технологічного сегменту InsurTech, інвестиційних платформ, пенсійних фондів та навіть нефінансових сервісів. Це дозволяє створювати персоналізовані фінансові пропозиції, які враховують не лише банківську історію, а й ширший профіль клієнта, підвищуючи ефективність risk-assessment і знижуючи вартість послуг[20].

Функціональна роль фінансового ринку при цьому кардинально змінюється. Якщо в класичній моделі ринок виконував переважно посередницьку та акумуляційну функції, то в умовах нестабільності він набуває нової, вищої ролі — забезпечення технологічної автономності та безперервності соціально-економічних процесів. Open Banking сприяє децентралізації доступу до фінансової інформації: навіть у разі успішної кібератаки на один системний банк клієнт може продовжувати управління активами через авторизовані сторонні додатки або інтегровані державні платформи. Така архітектурна резильєнтність мінімізує системні ризики та перетворює фінансовий ринок на елемент системи забезпечення операційної безперервності національної економіки [13; 21].

Економічна функція Open Banking проявляється в демонополізації ринку, зниженні транзакційних витрат і стимулюванні інновацій. Регуляторно-керована модель розвитку, яку активно просуває Національний банк України через розвиток RegTech та SupTech, забезпечує баланс між інноваціями та стабільністю. Автоматизація нагляду, моніторинг compliance та швидке реагування на ризики такі як кіберзагрози, алгоритмічна упередженість, дозволяють уникнути фрагментарності регулювання, характерної для попередніх етапів цифровізації [14; 20].

Таким чином, трансформація фінансового ринку в Україні є свідомо керованим процесом, спрямованим на глибоку інтеграцію в глобальний інноваційний простір. Перехід від закритих банківських структур до

відкритих екосистем, де дані стають спільним ресурсом, не лише посилює конкуренцію та фінансову інклюзію, а й переосмислює саму сутність фінансового ринку. У воєнних і поствоєнних умовах він перестає бути лише механізмом перерозподілу капіталу і стає критичною інфраструктурою забезпечення соціальної стабільності, економічної адаптивності та стійкості держави до зовнішніх шоків.

Цифрова трансформація фінансового ринку, прискорена глобальною нестабільністю та воєнними викликами, генерує нові системні ризики, які доповнюють традиційні фінансові загрози й вимагають переосмислення самої функціональної ролі ринку. У воєнній економіці України кіберзагрози набули критичного характеру: кількість атак на фінансову інфраструктуру значно зростає, а безготівкові шахрайські операції у 2025 році сягнули 310–340 тисяч інцидентів із загальними збитками 1,4–1,6 млрд грн. Кіберстійкість цифрових каналів перетворилася на обов'язкову умову функціонування ринку, оскільки успішна атака на ключові вузли може порушити доступ мільйонів громадян до базових фінансових послуг [15].

Іншим суттєвим ризиком є алгоритмічна упередженість: ШІ-моделі, що використовуються в кредитному скорингу, fraud-детекції та персоналізованих пропозиціях, можуть дискримінувати окремі соціальні групи через упереджені тренувальні дані, знижуючи рівень фінансової інклюзії. Фіскальна та регуляторна невизначеність, спричинена фрагментарністю законодавства щодо криптоактивів, Open Banking і захисту даних, ускладнює стратегічне планування для учасників ринку. Додатковими ризиками виступають операційна залежність від хмарних провайдерів, репутаційні втрати від витоків даних та системні загрози, пов'язані з концентрацією ринку в руках кількох великих платформ FinTech та BigTech[10].

Ефективною відповіддю на ці комплексні виклики став стрімкий розвиток RegTech (Regulatory Technology) — інноваційного сегмента, що базується на хмарних обчисленнях, великих даних, машинному навчанні та автоматизованих системах. Сучасні RegTech-рішення дозволяють

Національному банку України та іншим регуляторам перейти від періодичної звітності до моніторингу в режимі реального часу SupTech. Це забезпечує миттєве виявлення аномалій у транзакціях, прогнозування кіберзагроз, автоматичний контроль дотримання нормативів капіталу та compliance без надмірного втручання в операційну діяльність банків і FinTech-компаній [4;10].

В умовах нестабільності інтеграція RegTech радикально трансформує функціональну роль фінансового ринку. Нагляд перестає бути бюрократичним бар'єром і стає комплексним механізмом превентивного захисту, здатним виявляти системні ризики на етапі їх зародження. В умовах воєнного стану в Україні спостерігається інтенсифікація трансформаційних процесів у фінансовій сфері: банківські установи та FinTech-компанії здійснюють масштабне впровадження передових технологій кіберзахисту. Водночас регулятор забезпечує поглиблення міжнародної інституційної взаємодії з глобальними партнерами, зокрема Mastercard та ЄБРР, та здійснює системну реалізацію власних RegTech-ініціатив. Така діяльність повністю корелює з положеннями Стратегії розвитку фінансового сектору, спрямованої на зміцнення технологічного суверенітету та стійкості національного ринку. Комплексний підхід включає інвестиції в кібербезпеку, створення етичних фреймворків для алгоритмів, розвиток цифрової грамотності населення та використання блокчейн-технологій для підвищення прозорості транзакцій [6].

Таким чином, управління новими ризиками через RegTech не лише мінімізує загрози, а й посилює технологічну автономність фінансового ринку, перетворюючи його на стійку цифрову екосистему, здатну забезпечувати безперервність соціально-економічних процесів навіть за умов екстремальних зовнішніх шоків.

Висновки: Підсумовуючи проведені дослідження, можна стверджувати, що в умовах глобальної нестабільності та тотальної цифровізації фінансовий ринок України зазнає фундаментальної трансформації своєї функціональної ролі. Класична посередницька модель,

орієнтована переважно на акумуляцію та перерозподіл капіталу, поступово витісняється моделлю цифрової екосистеми, де ключовими драйверами виступають FinTech і BigTech компанії, а фінансовий ринок набуває нової, вищої місії — забезпечення безперервності соціально-економічних процесів через технологічну автономність.

Емпіричні дані динаміки безготівкових розрахунків, структурні зрушення від закритих банківських структур до відкритих екосистем Open Banking, яке офіційно запрацювало з 1 серпня 2025 року відповідно до Положення НБУ № 80, а також інтеграція з державними сервісами «Дія» свідчать про те, що фінансовий ринок став потужним інструментом фінансової інклюзії та національної резильєнтності. У воєнних умовах цифровізація не лише забезпечила операційну безперервність, але й перетворила фінансові послуги на елемент цифрової життєздатності економіки, підтримуючи ВПО, мікробізнес і процеси післявоєнної відбудови.

Open Finance, що розширює обмін даними за межі банківського сектору, включаючи InsurTech та інвестиційні платформи, у поєднанні з регуляторно-керованою моделлю розвитку та RegTech-рішеннями, дозволяє балансувати між інноваціями та стабільністю. Нові ризики — кіберзагрози, алгоритмічна упередженість, регуляторна невизначеність — не паралізують ринок, а стимулюють його еволюцію до більш адаптивної, прозорої та інклюзивної архітектури.

В Україні криза продемонструвала, як екстремальна нестабільність може прискорювати позитивні трансформації: від режиму виживання до стратегічного інструменту відновлення та євроінтеграції. Подальший розвиток вимагає системних інвестицій у кіберзахист, людський капітал, етичне використання ШІ та гармонізацію регулювання з європейськими стандартами (PSD2/PSD3). У перспективі фінансовий ринок України має всі шанси стати зразком цифрової стійкості для інших країн, що переживають кризи, сприяючи не лише економічній стабільності, але й соціальній згуртованості та інтеграції в глобальний інноваційний простір.

Таким чином, трансформація функціональної ролі фінансового ринку в умовах нестабільності є об'єктивним і керованим процесом, результатом якого стає більш resilient, інклюзивна та технологічно автономна фінансова екосистема, здатна ефективно виконувати свою нову суспільну місію.

Література

1. Вісягін О. О. Цифрова трансформація фінансового ринку: формування конкурентних переваг і управління новими ризиками. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 81. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7001> (дата звернення: 25.03.2026).
2. Гуцул І. Інноваційні тренди та їхній вплив на світовий фінансовий ринок. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 1(52). С. 366–371. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-52-51>.
3. Євтух Л. Теоретичні основи функціонування фінансової екосистеми України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138> (дата звернення: 25.03.2026).
4. Замковий О. І., Костенко Т. М. Fintech трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків та інститутів в Україні в екосистемі корпоративної культури. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 38. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1276> (дата звернення: 25.03.2026).
5. Кужелєв М. О., Нечипоренко А. В. Вплив ринку фінтех на трансформацію фінансових послуг в Україні: структурні зрушення та розвиток в умовах воєнної економіки. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2026. № 1(19). С. 136–147. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/32245> (дата звернення: 25.03.2026).
6. Каталог фінтех-компаній України 2025. Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. 2025. URL: https://fintechua.org/fintech_catalog_2025 (дата звернення: 30.03.2026).

7. Глобальна фінансова стабільність: Ризики в умовах високої волатильності та декуплінгу: звіт МВФ (жовтень 2025) / Міжнародний валютний фонд. 2025. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR> (дата звернення: 27.03.2026).

8. Зміцнення фінансових ринків для відновлення України: аналітична доповідь ОЕСР (березень 2026). Париж: OECD Publishing, 2026. 48 с.

9. Подосян Н. О. Цифровізація та її вплив на трансформацію роздрібного банкінгу в Україні. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. № 11 (336). С. 39–46. URL: <https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/view/434> (дата звернення: 25.03.2026).

10. Звіт про фінансову стабільність (грудень 2025) / Національний банк України. Київ, 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 27.03.2026).

11. Операції з платіжними картками у 2025 році: більшість – безготівкові / Національний банк України. 2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-z-platijnimi-kartkami-u-2025-rotsi-bilshist-bezgotivkovi> (дата звернення: 25.03.2026).

12. Про платіжні послуги: Закон України від 30 черв. 2021 р. № 1591-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 40. Ст. 337. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20> (дата звернення: 25.03.2026).

13. Про затвердження Положення про відкритий банкінг в Україні : Постанова Правління Національного банку України від 25 лип. 2025 р. № 80. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25.07.2025_80 (дата звернення: 25.03.2026).

14. Український каталог фінтех-компаній 2024 / Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. 2024. URL: https://fintechua.org/catalog_2024ua (дата звернення: 25.03.2026).

15. Шлапак А. Fintech і bigtech як драйвери цифровізації світових ринків фінансових послуг і міжнародного ринку капіталу. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. URL:

<https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/145> (дата звернення: 25.03.2026).

16. Aleksin G., Usherenko S., Kaminska I. Fintech in ukraine's post-war recovery: governance and managerial reflections. *Scientific Papers*. 2025. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025> (дата звернення: 25.04.2026).

17. Big Tech in Finance: Opportunities and Risks / Bank for International Settlements. 2019. URL: <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2019e3.htm> (дата звернення: 25.03.2026).

18. Desyatnyuk O., Ptashchenko O. Digital transformation of the financial market in the context of ensuring inclusion. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2025. No. 3(17). URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/557> (дата звернення: 25.03.2026).

19. Claessens S., Frost J., Turner G. Fintech in banking and advertising: a framework for analysis. *BIS Quarterly Review*. 2018.

20. Third-Party Dependencies in Cloud Services: Considerations on Financial Stability Implications/ Financial Stability Board. 2019. URL: <https://www.fsb.org/2019/12/third-party-dependencies-in-cloud-services-considerations-on-financial-stability-implications/> (дата звернення: 25.03.2026).

21. Fintech: The Experience So Far / International Monetary Fund. 2019. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/06/27/Fintech-The-Experience-So-Far-47056> (дата звернення: 25.03.2026).

22. Sustainability and Innovation: Ukraine's Fintech Ecosystem. *Payments Culture*. 2026. URL: <https://www.paymentsculture.com/p/resilience-and-innovation-ukraines> (дата звернення: 25.03.2026).

23. Schueffel P. Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech. *Journal of Innovation Management*. 2016. Vol. 4. No. 4. P. 32–54.

References

1. Visiahin, O.O. (2025), “Digital transformation of the financial market: formation of competitive advantages and management of new risks”, *Ekonomika ta*

suspilstvo, [Online], vol. 81, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7001> (Accessed 25 March 2026).

2. Hutsul, I. (2025), “Innovative trends and their impact on the global financial market”, *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 1(52), pp. 366–371.

3. Yevtukh, L. (2024), “Theoretical foundations of the functioning of the financial ecosystem of Ukraine”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 68. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138>.

4. Zamkovyi, O.I. and Kostenko, T.M. (2022), “Fintech transformations and their impact on the sustainability of financial markets and institutions in Ukraine in the ecosystem of corporate culture”, *Ekonomika ta suspilstvo*, [Online], vol. 38, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1276> (Accessed 25 March 2026).

5. Kuzheliev, M.O. and Nechyporenko, A.V. (2026), “The impact of the fintech market on the transformation of financial services in Ukraine: structural shifts and development in a war economy”, *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, [Online], vol. 1(19), pp. 136–147, available at: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/32245> (Accessed 25 March 2026).

6. Ukrainian Association of Fintech and Innovation Companies (2025), “Fintech Catalog of Ukraine 2025”, available at: https://fintechua.org/fintech_catalog_2025 (Accessed 30 March 2026).

7. International Monetary Fund (2025), “Global Financial Stability Report: Risks in a Volatile and Decoupling Environment (October 2025)”, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/GFSR> (Accessed 27 March 2026).

8. OECD (2026), *Zmitsnennia finansovykh rynkiv dlia vidnovlennia Ukrainy: analitychna dopovid OESR (berezen 2026)* [Strengthening financial markets for the recovery of Ukraine: OECD analytical report (March 2026)], OECD Publishing, Paris, France.

9. Podosian, N.O. (2025), “Digitalization and its impact on the transformation of retail banking in Ukraine”, *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, [Online], vol. 11 (336), pp. 39–46, available at: <https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/view/434> (Accessed 25 March 2026).
10. National Bank of Ukraine (2025), “Financial Stability Report (December 2025)”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (Accessed 27 March 2026).
11. National Bank of Ukraine (2026), “Payment card operations in 2025: the majority are cashless”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/operatsiyi-z-platijnimi-kartkami-u-2025-rotsi-bilshist-bezgotivkovi> (Accessed 25 March 2026).
12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2021), The Law of Ukraine “On Payment Services”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20> (Accessed 25 March 2026).
13. National Bank of Ukraine (2025), Resolution “On approval of the Regulation on Open Banking in Ukraine”, available at: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_25.07.2025_80 (Accessed 25 March 2026).
14. Ukrainian Association of Fintech and Innovation Companies (2024), “Ukrainian Fintech Catalog 2024”, available at: https://fintechua.org/catalog_2024ua (Accessed 25 March 2026).
15. Shlapak, A. (2024), “Fintech and bigtech as drivers of digitalization of world financial services markets and international capital market”, *Modeling the development of the economic systems*, [Online], available at: <https://mdes.khmnu.edu.ua/index.php/mdes/article/view/145> (Accessed 25 March 2026).
16. Aleksin, G. Usherenko, S. and Kaminska, I. (2025), “Fintech in Ukraine’s post-war recovery: governance and managerial reflections”, *Scientific Papers*, [Online]. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025>.

17. Bank for International Settlements (2019), “Big Tech in Finance: Opportunities and Risks”, available at: <https://www.bis.org/publ/arpdf/ar2019e3.htm> (Accessed 25 March 2026).

18. Desyatnyuk, O. and Ptashchenko, O. (2025), “Digital transformation of the financial market in the context of ensuring inclusion”, *European scientific journal of Economic and Financial innovation*, [Online], vol. 3(17), available at: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/557> (Accessed 25 March 2026).

19. Claessens, S. Frost, J. and Turner, G. (2018), “Fintech in banking and advertising: a framework for analysis”, *BIS Quarterly Review*.

20. Financial Stability Board (2019), “Third-Party Dependencies in Cloud Services: Considerations on Financial Stability Implications”, available at: <https://www.fsb.org/2019/12/third-party-dependencies-in-cloud-services-considerations-on-financial-stability-implications/> (Accessed 25 March 2026).

21. International Monetary Fund (2019), “Fintech: The Experience So Far”, available at: <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/06/27/Fintech-The-Experience-So-Far-47056> (Accessed 25 March 2026).

22. Payments Culture (2026), “Sustainability and Innovation: Ukraine's Fintech Ecosystem”, available at: <https://www.paymentsculture.com/p/resilience-and-innovation-ukraines> (Accessed 25 March 2026).

23. Schueffel, P. (2016), “Taming the Beast: A Scientific Definition of Fintech”, *Journal of Innovation Management*, vol. 4, no. 4, pp. 32–54.

Отримано редакцією журналу / Received: 01.05.26

Прорецензовано / Revised: 11.05.26

Дата публікації / Published: 26.05.26